830, № 7

Қырымның қырық батырынан

Манашұлы Тұяқбай .. б1-16

1942 жылы Мұрын
Сеңгірбаевтың айтуынан
жазып алған Дәуіт Сеңгірбаев

Манашы улы түзгенн 1

7 нізім.
7 дәптев.

Инв № 911 1

Ноғайды билеген 11 би болады. Сол елге

Сол елде [illegible] көп әскер Бінтөпе деген кәміл

Ашатар саның бойындағы қожалары кеңді.

Ноғайлының 11 биінің үлкені Ормамбет

Оны шақыртып алды сонда Ормамбеттес

білдіңдер бұланша неуге айтып бе

Дініме менің кір деді.

~~Айтқанымды қылдең.~~

Айтқанымдан қылмаған

Біздің дінімізден жүрмесең

Енді шауып аламын.

енді салып бүлікке

Боламайды боламын.

Сонда Ормамбет мен сенің дініңе көнбеймін

енілде 11 биім бар содан хабар аламын солар

көн десе көнемін. көнбе десе көнбеймін деді.

Қалмақтар сен көнбеймін деп айтасың деп

Ормамбет биді өлтіреді. Он бір биді шақыр түзге

адам жібереді. Сонда 11 би жолға шығуға ақша

тиеді: Манашы мұрзаның үйіне түседі.

Бірер отырғаннан кейін Сөз баста Манашы

Бірақ деді. Мына жауға барамыз

Осындай қиын кездерде

Ошарға жаудың бетін тосып

ерік айла біз істей

соған бірінші қаралық.

Сонда Манашы жауға айналды. Ішінде түрлі

сөз ойлады. Бұлар өздері елдің басшысы

бір бүгеге Ушатар деп Манашының Анасы

Еді деуді. Баратынын сұраған

~~Ашатар~~ сол жақсы едім еді.

Жабағы салды қасында.

Баратын жерің сонда.

Он бір би соған бағын түсті. Сонда көп қамалды

Жолға оқып табады. Сонда Манашының

балдағын көзге қорды. Кейін 11 би аман

Келді. Сол кезде олар Манашыны мың деп ке

Біз кетуге Ушатардан мыңдыққа берген

Үш күнде келеміз деп. Үш күнде келмей

Қашып кетеміз деді. Енді Манашыны біле

Береді, Манашыны бұлар мыңдық беріпсең

Манашының Қызы түсті басына Анасы келді

Қасына. Сонда Манашының айтқаны.

Атана жәйт қайыр

Ұялма мен сен деді.

Мына тұрған 11 би

Көңілді содан бұл деді.

Ата жәйт 11 би

Көңілі енді қалады

Деп айтқаны шын еді.

Ол көп онау он бір келеді деп адамдарға

Манашының ағасы бала берді.

сонда Манаш шешесіне сөйлед
Айналайын анамыз,
мен едім жалғыз баламыз.
Жолға құрық тыйып ем,
Құдай жалғыз қылған соң.
Жете келгін шамамыз,
Сіз қалдау шешеке,
жинаған дәулет қараңыз,
іші толмаса болмадым.
сіз болып қалатын,
бір елге баламыз.
Уш шағар қалды қыз бала,
ыған жарым бул қалды.
еңсесі биік ақ орда
адыра қалып бул қалды.
бақтан бақыт кетсе бәрі,
ол күн қайта қонар ма.
қонған мен шешеке,
бұлмағанда оқарын.
Жылы туған анасын
бұл дүниеден мен кеттім
отыр үріп кетті онтір
сүйегімді жасытын
осы жалғыз кетті
ақ [illegible] кеш деді
сал жауапты ұтқанда
кешір тұрып сиыд
көзінің жасы төгіл
жалғыз олімге көнген соң
көкірегін [illegible] шер
қабырғасы сөгілді
сонда кемпір сөйледі
Айналайын жалғызым
жанында тұрған бәйтерек
бір күні құран соғады
жолғызым сен балаға
оның жолдағы болып

атаңа жалап өктір би
жетірдің ба жолаға
мен айналып болайын
жалғызым сен сорлаға
қалмақ қасын көмеді
олтенімді көрмедім

Баланың қасына барайын деп қалмақтар итермен барғызбады. сонда Манашымен анасы қалмақтың қасында қала берді.
Сонда екі ит бардың бұрын түсетін еді бұл жолы түнгі Манаштың ауылының тұсынан өтір болды
сонда қыз жүгіріп қайтолдың сөйледі

Қайтолдың ой қай соғады
Ай өктір Онтір би,
ағаммен ол шешемнен,
хабар берші сен деді,
Айтайыншы жеңгеме,
хабар ітті мен деді,
он бір биге бул қарап,
қыз оң жүгіріп сөйлед.

Сонда өнтір би қарап ай келді екеуі шешенің оның жүре берді ананың бала қонғырып үйіне ет...
сонда бала жасына жақын сөйлед.
Айналайын жеңеше
ол кісінің ішінде
ағамен шешем жоқ
бұрын үйін келгенде
жалаушы еді өнтір би
мен одан ағамды
олыгы залымның
балғанды ісі өзеше
тұрмағы ма деді
көкенің мінген көк тұлпар
шығарып олып сарайдан
Отыра он мінеді

кекшіменен шешемді
оныр би Тағай көткенді
сонда барып зілдеді
ногайдың жүр кіргізгенді
Төбеге шыққан көрсетін
босқан елдің қарасын.

Манашыдан қалған жоқ Гүлнарды өртпен оны
Манашының бар қару жарағын анасын төбеге
босқан ноғайдың артынан шығып қарасаноғайдың барлығы жапырыла көшіп жатыр екен содан кейін қатын не істерін білмей үйге келді
сонда кішкене қыз сөз сөйледі.
Жеңеше біз ноғаймен қатар көшпейік ноғайдан қалып артынан көшейік бір-бірі, көшкенде бізге ноғай су бермес деді.

сол уақыт болғанда
жалды құт жинады
көш қарасын көреді
күшке түйеге жанасмай
көшін бөліп қарасын.
бөлекке көшіп келеді
көшіп қашқан көп ноғай
өтіз күнде көшеді
жалғыз суын жинады
сарбыс деген жерлерге
Сондай суын жерлерге
көшіп келген көп ноғай
сол жерлерге қонады.
Манашының ауылы
кейін шетте қалады
Ноғайға кіріп қонамай
бұрынғыдай болмай ол
Манашының қатыны
бұл еді сол күнде
бес күні болады.

ол баған қырдарда
бұл ноғайдың есінен
5-ін кетпір жандарда
Толғаты мен сол қатын
3 күндей отырды
сонан барып үлгіде
бұрынғы қалған түйнек деп
түйақ айтатын қыздарды.

Ендігі сөзді Манашының шешесі Күйкен деген естіңіз. Сонда 3 күні біткен соң Манашыға барған адам болмайды. Сосын барып Манашыны өлтіреді сонда Манашының басында отырып Кетпір жылап сөз айтады.

Айналайын жалғызым
су түбіне шым батты.
Көрсеткенің құдай ай
осы мені жалғанда
жалғызымнан айырып
Осынды менің қанатым
қос қанатым қайырып
өтіріп менің қолғанымды
айналайын құдай ай
жалғызымнан айырып
басыма мұндай салғаның
суын қорлық бергенше
еліне жоқсы алғаның деп.
Кетпір мұңайып отырып ендолаға қайғырып келді
бір жерлерге келгенде
қара төбе шыңды көрді
сол шыңдарға шығады.
жоқ екен шетін көрді
былай қарап сол күнгі

сол жүрегінен қасірет
азапталумен мол жүрді
бір жерлерді келіп отырып сонда кемпір
тағыда ~~[illegible]~~ жылатып сөйледі
Айналайын жан алла
керемейтің бар ма алла
манашыдан жалғызым
келмесін енді ~~кеткені~~
қарасын көре бергені
бір тұманың түнінді
шеріндай сөйлетті
бір мезгілде күн батты.
ай қараңғы жүн бұлт
кемпірдегі жүрегі
кемпірдің көзінен
қанды жасы бұда ақты
жүрегі шыны жаңа қалады
сөйтіп ел жатқанда
бидайлау жерді құп батты
көзінің нұры тамғаны.
қарындас жетіп қалғаны.
сонда кемпір ұшады.
сол ұшумен ол барып
бір жартасты құшады.
сонда да ол кетеді
баласының артынан
құда жерге жетеді.
Сол кемпірдің ұшқан жері бүгін жартасты...
содан шық күйкендің атылды.
Осы байтақ болған жер.
Оралып келіп [illegible] олған жер.
1 Күйкен Сартқы [illegible]

манашы шешесінің баласы
баласымен екеуі
өмір бидай заманын
айласынан құдайдың
анасымен баласы
қазасы тиді қарашы.

енді сөзді Түйақнайда келтіріз.
Түйақнайдан баласы
бесе жасқа толады.
шешесіне ел болып
Неден жігіт болады.
Балалармен ойнайды
Ойнап жүріп ол бала
келгені ақыл ойлайды.
Сонда ~~шешесіне келіп тоқсан бала жүр оқудан~~
~~жүреді мен жалғыз жүргенде бізде ағамыз жоқ па~~
деп Түйақнай үйге келіп анасына сөйлей бастады
Ақыл берген анамыз
Балалармен ойнауға
бізде шеше барамыз
оқудан жұрт жүреді
Оқудан жұрт жүргенде
біздей жалғыз барамыз
ініміз жоқ па ағамыз
шеше бізді жоқтады
Өлген құйған бабамыз
Шешем қатты мұңайды
алғанынан айырылған
есіне түсіп бейшара
тоғып көзден жасқары

Шешесі жалаңаш тұрғанның
Анасы сонда сөйлейді.
Айналайын сұңқарым
Жатаң еді маң ашы
артынан сізі көргенің
~~Дұйақ~~ Бесіңден қалған Түйақ дін
Түйақнан атың қойдарған
мамашындай мырзаның
Сеңдің нағыз баласы.
Естіраған Әлишүтел
күйікен еді анасы
Атаңа нәлет 11 би
Өртті кетті қасына
бидің деген көп кәпір
Ноғайдың келді қасына
Ашуасайдан түсті
бидің кетті басына
11 бидің басы еді
Орманбетті шақырып
алды кәпір қасына
қалмақ сонда сөйлеген
біздің дінге көнгеген
біздің дінге көнбесең
Өлтіремін мен деген
Орманбетт биің
сонда бар ма
сол кондеге көнемін

Сонда дейді көндемі
сүйтіп жанның сөйлеген.

Сонда сен Көнбесең деп Орманбетті өлтір
кәпірдің 11 биін шақыртқан ~~алады~~.
сонда 11 би нелерін білмей біздің дінге к

Кеген сонда бір би
Көкемді менің өзгерді
барлық жауға біздеді
Қатын менен баланы
кәпір етіп қоймалық
біздерді біз басшы ~~[illegible]~~
атаңа нәлет 11 би
Көкеме сүйтіп сөйледі
Көкем атты ерледі

Сонсе деп көнгенді
сүбітін уанын сойлаган.

Сонда ел көнбеген деп ормаңбетті өлтірді
кандай жиын шақырт қан ~~сонда~~.
сонда 11 би жетегерін білмей біздің үйге келді

Жиген соң сонбір би
кокемді менің озгарды
барлық малға біздеді
Катын менен баланы

Киір етті қоймалах
біздерді ~~ыз~~ башшы ~~[illegible]~~ ында
атаңа нәлет 11 би
кокеме сүбітін сойледі

Кокем атты ерледі
ерген жүріп терледі
жалғыз кешір болған соң
шешеміде сонда жүрүге
баласына ерүге
Баралын шамендеді

Манашдай кокемді
Зашы тузан 11 би
міндетке берт алгерге
кокемді менің талаган
келт катын елдерге
мекендиен жерлерге
сонда елді кошірді
шешемен анампен

атаңа нәлет 11 би
Сүбітін үнін өшірді
шешем еді сол күйкін
итке қуаңа жем болып
далада қалды сүбегі
Ызаң еді манашы
~~кен~~ үш ~~бір~~ күн сонда біткен соң
кокемет жүрдге отірсін
Осы созді сотты
8 тағар Тыйақынай
жүрген сүбітін күйеді.

Тыйақнай үйдемей тұрып кетеді анамен шеше үйқыда кеткен соң шешесінің пышағын ұрлап алды

еске шекпен киеді
қолына салып пышағын
сарбиыхты жағалап
11 би 13 күнге
Тыйақнай сонда жоңеді
Құдарын жүрді шамалап
~~сарбиыхты жағалап~~
Жотайларды аралап
бес күн жүрді жағалап
билерді корді шамалап
Тамик ыден алуға
билерді жүрді сағалап

Биді Танып алды
бір мезгілдер болғанда
қонақ сонда болуға
бір ауылға барады
билер барды ауылға
артынан жүрді Түйақпай
сол билерді аңдауға
Түс мезгілі болғанда
Ақсақалдар тарады
шетке тіккен отауда
Онтоби жатып қалады :
билер ұйқтап жатады
оңаша ұйқтап қалады
билер ұйқтап қалғанда
Түйақпайда үйге жақын барады.
Түйақпай үйге келген соң
бидің бірін жарады
биді қарын салады
Түйақпай кейін қайта
жалаң аяқ жалаңбас
елеусіз жүрген жан бола
үйіне қарай тартады

Ауылдың келді адамы
өлі билерді көрмеге
қонағасы сыйлап бермеге
Келген соң көрді қызықты
бұл секілді буяқты
ағып жатқан қан көрді
қарын жатқан жан көрді
үйі қаннан толады
қаса қызық болады
мұны көзі көрген соң
ауылдағы көп адам
есі кетіп қалады.
ауыл адамы тарады
қырылып билер қалды деп
шабуылда әр жерге
адамдар сонда салады.
Билердің келді баласы
Өлім билер қалған соң
жинайды қалың қарашы
бұл қайдан болды деп
бірінен бірі сұрады
айласын оның таба алмай
Қамалып жатай тұрады.

Сол ормамбеттің баласы әли дейтін
бар еді сол н бидің тұсында ауылға
кеткен адам барма біреуің білмейсіз бе
деді. Кім екенін білмедік бір жақсы
бала келіп отырды дейді. Жаңашыбдан
бір бала туды деп еді сол бала болмасын
соны біліп қараңыз деді ауылдың
бір әйелі тұрып мен от жағып жүрген
жүгіріп бір бала кеткен еді

Олар жаңағыдай болып жатқанда
~~ны~~ Түйақпай үйге барып пышақты
тастай берді. Сонда түбай ~~ата~~ ағасы
анасына сөйлей бастады.

Айналайын шешеке
көршілермен бесеуді
Түйақпайдай жас бала
елге жолын оздағай
болмағай енді жас қара
қару жарақ сайлай көр
сарайда тұрған көк тұлпар
шығарып ертқа байлай көр.

~~сур жебені қанға алды~~
сур жебе мен қылышты
сандықтан оны ала көр деді қыз
сонда алды кө[р]алмай
беренді белге байлады
Түйақпайдай жас бала
ер қаруға бес қару
онда алды асынып
үрысуға жаулармен
тұрды сонда байланып.
қара атты ерледі
ерлен жүгіріп терледі
алтын тұрман ер жүген
атқа тезге салады
атадан қалған ақ сауыт
үстіне киіп алады.
Ниыл тұрған боктарын
күйік қанын қақартып
көк ала шұбар тұбайлап
жолдың шетіне басына
барды малдың басына
... сөзді. н бидің 30 баласынан естіңіз
сол уақытта 30 баласы Түйақпайдан
қорқып келіп түйақпайға барып ... деп
ойлап келе қуып бұларда
қарсын ... түйақпайды
іздеп жүрді

Осол отызудың басы ормамбетбет
бидің баласы Агй болады

сонда атқа мініп кетт туйақнай
қайда деп ақыра бастады.
сонда Үйдің анасы шыға келді
сонда анасының берген
жауабы

Анау жатқан малдеді
мыдың қаси малдеді
жол басына бардеді
ұет иде тұрған қарисаң
Көк ала туды байлаған
ер қаруға бле қару
асынып оны байлаған
дәмиң болса барабер
Товеде тұрған Туйақнай
Туйақнайды барда көр

сонда зо бірі ақырып Туйақнай үйде жоқма
сен жасырып турма сен деді.

Сонда қызың сойледі.
сойлегенде бұй деді
Ағынып Ногай не деді
жасыраманбамен деді
Анау турған Туйақнай
озімен қатар тең деді
еркек болсаң еркекке
барабері сен деді.

Олар жонегин баратқанда
қыз озінің шешесіне сойлей
бастады

Айналайын анашым
туйақнайдай балаға
осы кинн не болса
Тутамай отқа жаныншы
Алла болгай инамыз
қуай бащар қылғанаң
Неге келер шамамыз
Ащиан жүрдем бергенсің
коздің жасын коргенсін

өзіне созі
өтінің

Туйақнайға кетген зодан
шабуылды салады
шабуылды сагумен
Туйақнайға барады
Жақындасып қалады.
шаңқан атты корсеңіз
Туйақнай мінген көк тұмар
ашынғы қарган турмады

сонда кеги зо кісі кеши туйақнай енбедан
сонда Туйақнай мен деп сойлей бастады

Әкем еді машашы
Ашы ағардың бойында
атаңа сеніп зелтинті
міндетке берін кетінті
қасында қалды анам

біндие деген кнірге
ұйтан берін кеткені
оұйдын қорлық еткені
ұйтан берін кеткенсің
сөз қылған қарасы
баласына екен анасы
сол күнде іште қалған
менде соның баласы
сол себепті онбір би
өлтірем деп ойладым
өмірін кесті менің алдым
деңгір сонда Тұйақнай
Тұлпарға қамшы салады
еті қызып жануар
Аспанға қарғып ойнады
ұйындағы Тұйақнай
көзі қүрдай қызарды
күн батысындай қызарды

Сонда Әли тұрып сөз бастады

Ноғайлының баласы
ағыранның сөзі деп
айтып тұрған өзі деп
Тұйақнайдың бұл сөзі
~~Сонда~~ баларшығар жөн деді
Ноғайлар күлсе күрды бірінен бірі
бұл қалай деп сұрады

сонда бұл қалай деп деп орманбет бидің баласынан күлсе сұрады
Әли сонда сөйледі
сөйлегенде бұй деді
ай жолдастар жалдастар
бір жылы туған мұңдастар
бір қатарда қалдастардың
біздің туған атамыз
ісіресі кетелік
бұл айтқаның сөз еме
Тұйақнайда қайсарер
бізге болар ~~елме~~ ер
сонда ~~Әлиге~~ өзің бас, не болада
Тұйақнайға айтың кор деді.
Сонда Әли келіп Тұйақнайға сөйлей
бастады
Тұйақнай балаер деді
сабыр етші сен деді
мәжіліс құрсын ~~болсын~~
сөйлеуге келдім мен деді
мынау тұрған онбір би
оның болмын жазасы
анамыны өлтірген
тартын өзің жазасы

Қолқымыздың үйге кетейік
азғана ноғай еліміз
дүние ашып арада
күр жау болып кетейік

~~екеуі дос бо~~ Орманбет бидің баласы
мен екеуі дос болады.
сонда бұлар барлығы маманының
аулына келіп түседі аттан түсейін
деп жатқанда анасы аттан
түсірмей қойады.
сонда қызы сөйледі
Аттан түсне Тұяқпай
ақылы туған сен деді
аттан түспей тұра тұр
Не бүй арлаңда [illegible] еді
тұра берші сен деді
қызметшіді сонда деп
жүгіре берді анасы
тарта берді табақан
табағын тартып болғанды
жинап ноғай айтқан
сонда келіп барлық жан
енді жаман болмас деп
жиғаны мен қолдасты
бұл [illegible] деп талды [illegible]

сонда Тұяқпаймен дос болып
барлығы еліне қайтып кетті
сонда Тұяқпай бір айдан қалмай келіп
деп жолдастарына солай айтып жіберді.
Бір айға күні толғанда
айтқан шағы болғанды
Зо кісі бұл келді
басшысын оның сұрасаң
Орманбеттің баласы
бастығы сол қарашы
Бір күн жатты бөгеліп
кететін болды екінші күні
жауға сонда жөнеліп
Атқа мініп оланда
анасы келіп қасына
сонда баспан сөйледі
сөйлегенде бүй деді
қуанып едім күлгенде
жарасып еді жүрегі
сенбір атқа мінгенде
қатарға шығып жүргенде

баршын қайбірелдерге
қандай-қандай жерлерге
сен кеткенсің далаға
де күн туар қарағым
ата мен анаға
кім не бол турады
қалған мынау қараға
көз салмайды кімдер бүгін
сен кеткенсің біздерге
артыңда қарғам інің жоқ
сен кеткенсің ол жаққа

сонда анасы кімді кеуіріп
отыра алмады кідіріп
Жасын туған қарағым
ерте кеткен далаға
кімді қойып кетесің
мұңайсыз қалған қараға
Кетемісің сен тастап
атаң менен анаңды
кетім сенбейдін

Дүниенің жүзінде
бір перзентім көрсем деп
мен де байғұс көрмедім
бір қорғанды шолдеген.
дай ю күн көтерді
көрген балам сендеген.
Тастап кеттің бүлдерге
Мен қаладым өлмеген
Тілімді алсаң барма ком
алмасаң тілді кетісің
жоқ жақында ағайын
алам жалғыз жарықты
ағайынды қайдан табамын.
айырылсам сенен жалғызым
Көрер көзім күн болар
сөнгенімсіз күн болар.
Кетем десің кетесің
қош аман бол перзентім
Жанардағы аққа мен деген

Сонда Тұмақнай сөйледі
қайғы етпе анамыз
атам менен шешемнің
кегін таудан алуға
Үндісқа кетіп барамыз.
кимыңтік достарым
қасымдағы жолдасым
жолымызды бастайтын
ерқамбет биндің баласы.
жолымыз құтты ендігін
сол сөзді айтсын Тұмақнай
жауға күшін салады.
отыз кісі жол жүріп
жаманда кетіп барады
ол үш айлық жол еді
алматығы сол еді.
Аз бөреник жарқындым
ай жорығын жол жүрді
азғана емес мол жүрді
Ноғай келер дегенің
Үндістың ханы Майрам хан
ел жұртты қолынан
аттанған еш 1000 кісі
қараңғы шығыпты

Алдында қара көрінеуі
1000 кісінің ішінен
10 кісі шықты барарға
содан хабар аларға
булардан екеу шығады
Ай менен Тұмақнай
сол уақыт болғанда
екі жолын тайанды
қайсының жиегі
қоқырсыне айанды
жақынынан жетіп келгенде
Сонда Майрам хан сөйлей береді
Тұмақнай Тұрмын мен деді
Қай жақтан сен деді
Ісімізді айтсам ерболсаң
осыны жаңа бердеді
мекен еткен қонысынан
мен Үндістың ханы деді
іздегенің сұрасаң
Ноғай деген өлдеді
көргенде келемін
мен Ноғайдың баласын
табайын деп келемін

Толқаннан оның қаласын. 26
сонда Түбеқшыны сөйледі
Іздегенің сұрасаң
бұл Ындыстың қаласы
Майрамқандай қалмақтың
алуға келдім қаласын
шулатуға баласын.
Тыңда қалмақ кебімді
жібермеуге іздедім
сен кеткен кегіңді
күнінде шауып сен
байтақ неше қан еліңді
Орманбет биді өлтірген
Ешқағар сайдың басында
Манашы мырза қасында
сол кегімді аларға
басшыңды неге соларға
іздей келдім мен сені
өзіңді енді өлтіріп
желкеден басын соларға

сол екуін өлтірген
Майрамқан залым енді сен
сол залым хан сен болсаң
Өзірге сенің көзіңді
Өлтіруге келдім өзіңді
тыңда менің сөзімді
Түбақшай сонда сөйледі
сөйлегенде бұл деді
Сар оғаштың ойлаған
Сұрасаң менің атым бар
кеткен енде кегім бар.
мен бір ғұлан ер едім
Манашының өзін өлтірдім
баласы соның мен деді.
дінің залал ит қалмақ
Алашы келді еді.
сонда Майрамқан сөйледі
Ешқағар сайдың бойында
Ноғайдың елін үркітіп
жақсыларын өлтіріп
Ноғайға салдым ойранды

қан күндегі шауқан мойынға
қынған мын сүйтін тойында
қолынан келе кетеді
шаушырған сондай жиындар
қолынан олар келмес
ұрғ-ұрғ өзің қолдан
Мейрамқан тұра берді
сол бір сөзді есітіп
тұйақпайдай шамырқып
қынышын алды қолына
жұлдызы туды оңына
қылышын қолға алғанда
ашуын сонда тежеді
Мейрамқанда ер еді
соғысам десең келеді
сол бір мезгіл болғанда
қарсы қайза вагоны
қарт тұйрадай алысты
ат үстінде 2 күн
жағаласты салысты
үстіндегі ерлердің
айбатына шыдамай
астындағы айғанда
шоқ жата қолысты

жіберуге дем болады
біріне бірі жанасты
Сол мезгілі болған
шоққан атты ан ұстаған
жайау тұрып жағаласып
ерлер тағы салысты
күн төртеуі болғанда
Мейрамқан күйірді
бұрынғы кетті жігері
тізесі оның бүгілді
бүгілмес еді тізесі
жігері өзі неурісінде
аяғы тасқа ілінді
қайраты оның таусылып
құрыған сонда білмей
тұйақпайдай ол бала
қанша мықты болғанда
аспанға тұрып бір салды
қанжарын сонда қолға алды
бүркіт алған қоғыдай
тамаққа қанжар салады

Жайрамқан көрдің
артындағы қой қалың
жапыра бөрі салды шабады
Тұйақпайдың қолынан
Бөрі кетіп қалады
Олар кетіп қалғанша
Алменен Тұйақпай
Атқа мініп қалады.
мініп атқа алғанның
үзеңше болмай ақ
екі жақтан шабысқан
Түнше күн айласқан
Тұйақпайдан жалтырып
Астында мінген көк тұлпар
Қасына алып шықерін
Оң келгенін оң шапты
сол келгенін сол шапты
ата жауын жойдың
Талайын сүйтіп құлатты

Сонда келдісіне
өзің мегендесін тегіне
сонда шешесі сөйледі
Айналайын қыраным
аман сен келдің бе
Қыраным деп ойлаған шырағым
Қалмаққа есігардың ба
кегің де одан алдың ба
айдат жолға салдың ба
Бүгінгіге оның қаласын
көрдің бе оның шахасын
Берікқа алып айдашы
Қатыны мен баласын
жаңа кірді үйіне
Жарының тұр кейпіні
Толып тұр мен бұл ордан
Бүгінгі күні келдің ой
Манашы мен Анашы
саулаламай келдіме
Қасындағы ерлерің

277

Қайратты туған ерлердің
Айбатына шыдамай
Қырылды воскомоты
Олды сонда ұзамай.
Өлім көбі қалғанның
Қашты көбі шыдамай.
Отвызар
Зі шінде ерлердің
Үшеуі оқ қолынты.

Қалаға келді көп қолмаз
Қаланың ішін шаңқытадыбы
Қызыл жоса қан құйды
Қаланы бұтын алды
Жебір жебір шубіртін
Қалмақтан соңы көп алды
Шубіртін оны айдады
Солардың сары қаннады
Майрам қан нөш баласын
Ағашқа шаның байлады
Тіліді оған сайлады